

Vlaams Ministerie
van Onderwijs en Vorming

Onderwijsinspectie
Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

doorlichtingssecretariaat@ond.vlaanderen.be
www.onderwijsinspectie.be

Verslag over de doorlichting van Vrije Basisschool - VLOM te Gent

Hoofdstructuur Bao

	Instellingsnummer	21089
	Instelling	Vrije Basisschool – VLOM
Directeur		Anne VANQUAETHEN
Adres		Kartuizerlaan 20 - 9000 GENT
Telefoon		09-225.05.20
Fax		09-224.40.05
e-mail		vlom@skynet.be
website/URL		www.debuurt.be
	Bestuur van de instelling	968156 - Vlaamse Onafh. Methodeschool te GENT
Adres		Kartuizerlaan 20 - 9000 GENT
	Scholengemeenschap	125591 - Onafhankelijke Methodescholen te GENT
Adres		Kartuizerlaan 20 - 9000 GENT
	CLB	115014 - Vrij CLB Regio Gent te GENT
Adres		Holstraat 95 - 9000 GENT
	Dagen van het doorlichtingsbezoek	19/09/2011, 20/09/2011, 22/09/2011, 23/09/2011, 26/09/2011, 27/09/2011
	Einddatum van het doorlichtingsbezoek	27/09/2011
	Datum bespreking verslag met de instelling	14/10/2011
	Samenstelling inspectieteam	
	Inspecteur-verslaggever	Jan Devos
	Teamleden	Marianne D'Heer
	Deskundige(n) behorend tot de administratie	Nihil
	Externe deskundige(n)	Nihil

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	3
1. SAMENVATTING	5
2. FOCUS VAN DE DOORLICHTING	9
2.1 Leergebieden in de focus	9
2.2 Procesindicatoren of -variabelen in de focus	9
3. VOLDOET DE SCHOOL AAN DE ERKENNINGSVOORWAARDEN?	10
3.1 Kleuteronderwijs: Nederlands	10
3.2 Kleuteronderwijs: wereldoriëntatie	12
3.3 Lager onderwijs: Nederlands	15
3.4 Lager onderwijs: wereldoriëntatie	18
4. BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?	20
4.1 Personeelsbeheer	20
4.2 Professionalisering	20
4.3 Materieel beheer	21
4.4 Welzijn	21
4.5 Curriculum	21
4.6 Begeleiding	21
4.7 Evaluatie	24
5. ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL	25
6. STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL	27
6.1 Wat doet de school goed?	27
6.2 Wat kan de school verbeteren?	27
6.3 Wat moet de school verbeteren?	28
7. ADVIES	29
8. REGELING VOOR HET VERVOLG	30

INLEIDING

Dit verslag is het resultaat van de doorlichting van uw instelling¹ door de onderwijsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap. Het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 geeft haar de opdracht hiertoe.

Tijdens een doorlichting gaat de onderwijsinspectie na of de instelling de erkenningsvoorwaarden respecteert, of ze op systematische wijze haar eigen kwaliteit bewaakt en of ze zelfstandig de tekorten kan remediëren.

Het advies in dit verslag heeft betrekking op alle erkenningsvoorwaarden uitgezonderd de voorwaarden betreffende hygiëne, veiligheid en bewoonbaarheid.

Vanaf het schooljaar 2011-2012 vindt de controle op de erkenningsvoorwaarden betreffende bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne gelijktijdig met de doorlichting plaats. Deze controle op bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne resulteert in een afzonderlijk verslag. Alle verslagen worden gepubliceerd op www.doorlichtingsverslagen.be.

Het referentiekader dat de onderwijsinspectie gebruikt bij een doorlichting is opgebouwd rond de componenten context, input, proces en output:

- context: de omgevingskenmerken en de kenmerken van administratieve, materiële, bestuurlijke en juridische aard die de instelling karakteriseren
- input: kenmerken van het personeel en van de leerlingen of cursisten van de instelling
- proces: initiatieven die een instelling neemt om output te realiseren, rekening houdend met haar context en input
- output: de resultaten die de instelling met haar leerlingen of cursisten bereikt.

Meer info over het CIPO-referentiekader vindt u op www.onderwijsinspectie.be.

De doorlichting bestaat uit drie fases: het vooronderzoek, het doorlichtingsbezoek en de verslaggeving.

Tijdens het vooronderzoek selecteert de onderwijsinspectie de onderwijsdoelstellingen en de procesindicatoren of -variabelen die het inspectieteam onderzoekt tijdens het doorlichtingsbezoek.

Tijdens het doorlichtingsbezoek verzamelt het inspectieteam bijkomende informatie via observaties, gesprekken en analyse van documenten.

Het resultaat van de doorlichting is het doorlichtingsverslag.

Het doorlichtingsverslag vangt aan met een voor het brede publiek toegankelijke samenvatting. Het vervolgt met een beschrijving van de doorlichtingsfocus.

Tijdens een doorlichting zoeken de onderwijsinspecteurs een antwoord op drie onderzoeksvragen:

- In welke mate voldoet de instelling aan de onderwijsdoelstellingen? (het erkenningsonderzoek)
- In welke mate onderzoekt en bewaakt de instelling op een systematische manier de kwaliteit van de processen zodat deze bijdragen tot het bereiken/nastreven van de onderwijsdoelstellingen? (het kwaliteitsonderzoek)
- Is er in de instelling een algemeen beleid dat het mogelijk maakt om zelfstandig tekorten weg te werken? (het onderzoek 'algemeen beleid')

In drie hoofdstukken geeft de onderwijsinspectie een antwoord op deze vragen.

¹ Instelling: onderwijsinstelling of CLB (Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, artikel 2, 11°). Onderwijsinstelling: een pedagogisch geheel waar onderwijs georganiseerd wordt en waaraan een uniek instellingsnummer toegekend is (Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, artikel 2, 13°).

Om de kwaliteit van de processen in kaart te brengen gebruikt de onderwijsinspectie een kwaliteitswijzer. Het inspectieteam gaat met de kwaliteitswijzer na of de instelling bij haar activiteiten aandacht heeft voor

- doelgerichtheid: welke doelen stelt de instelling voorop?
- ondersteuning: welke ondersteunende initiatieven neemt de instelling om efficiënt en doelgericht te werken?
- doeltreffendheid: worden de doelen bereikt en gaat de instelling dit na?
- ontwikkeling: heeft de instelling aandacht voor nieuwe ontwikkelingen?

Meer informatie over de kwaliteitswijzer vindt u eveneens op www.onderwijsinspectie.be.

Wat de instelling goed doet, wat de instelling kan verbeteren en wat de instelling moet verbeteren komt aan bod bij 'Sterktes en zwaktes van de instelling'.

Het doorlichtingsverslag eindigt met een advies dat betrekking heeft op alle of op afzonderlijke structuuronderdelen van de instelling. De onderwijsinspectie kan drie adviezen uitbrengen:

- een gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de verdere erkenning van de instelling of van structuuronderdelen
- een beperkt gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de erkenning van de instelling of van structuuronderdelen als de instelling binnen een bepaalde periode voldoet aan de voorwaarden vermeld in het advies
- een ongunstig advies: het inspectieteam adviseert om de procedure tot intrekking van de erkenning van de instelling of van structuuronderdelen op te starten.

Bij een ongunstig advies beoordeelt de onderwijsinspectie bovendien of de instelling de vastgestelde tekorten zelfstandig kan wegwerken.

Binnen een termijn van dertig kalenderdagen na ontvangst van het definitieve verslag informeert de directeur van de instelling leerlingen, ouders en/of cursisten over de mogelijkheid tot inzage. De directeur van het centrum voor leerlingenbegeleiding informeert de centrumraad.

Binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst moet de directeur van de instelling het verslag volledig bespreken tijdens een personeelsvergadering. Het bestuur van de instelling of zijn gemandateerde tekent het verslag voor gezien. Het bestuur stuurt het binnen dertig kalenderdagen na ontvangst terug naar de onderwijsinspectie en maakt eventueel melding van zijn opmerkingen.

De instelling mag het verslag niet gebruiken voor publicitaire doeleinden.

Meer informatie?

www.onderwijsinspectie.be en www.doorlichtingsverslagen.be

1. SAMENVATTING

De Vlaamse Onafhankelijke Methodeschool (VLOM) maakt deel uit van de Scholengemeenschap van Onafhankelijke Methodescholen (SOM). Het gaat om 14 scholen en in totaal 21 vestigingsplaatsen die Freinetschool, ervaringsgerichte of projectschool zijn. De Federatie van Onafhankelijke Pluralistische Emancipatorische Methodescholen (FOPEM) vormt de koepel die onder meer de scholen vertegenwoordigt bij het beleid en de pedagogische begeleiding van deze scholen opneemt. FOPEM en SOM werken nauw samen. De VLOM heeft reeds heel wat methodescholen onder zich gehad die zich naderhand hebben verzelfstandigd.

Tijdens de doorlichting gaat de inspectie na of de school voldoende onderwijskwaliteit realiseert en of ze haar kwaliteit systematisch onderzoekt en bewaakt. Voorts doet ze een onderzoek naar de mate waarin de school een algemeen beleid voert die het mogelijk maakt om zelfstandig eventuele tekorten te kunnen wegwerken. In haar oordeel houdt ze rekening met de omgevingskenmerken van de school, met de personeels- en de leerlingenkenmerken.

Zowel in de kleuter- als lagere afdeling onderzocht de inspectie de leergebieden Nederlands en wereldoriëntatie voor het erkenningsonderzoek.

Het **kleuteronderwijs** kenmerkt zich door een ervarings- en werkelijkheidsgerichte benadering. Het dagverloop, de geïntegreerde thematische of projectwerking, de speelwerkplekken en de kwaliteit van de interacties zorgen doorgaans voor een voldoende rijk en breed taalaanbod. De hierop betrokken emotionele component krijgt veel zorg: inhoud en emotie primeren op vormkenmerken van taal. De aandacht voor woordenschatonderwijs is vooral gericht op een groot aanbod en veel interactie en minder op het bewust vastzetten van woorden. De thematische en/of projectmatige werking zorgt voor een integratie van de leergebieden en –domeinen. Er is een ervaringsgerichte aanpak die een hoge betrokkenheid garandeert.

In het **lager onderwijs** kiezen de vestigingsplaatsen enerzijds voor meer ervaringsgerichte technieken zoals kringen, projectwerk, ... en anderzijds voor methodes voor de meer schools-technische aspecten van taal zoals spelling en taalsystematiek. Vooral de mondelinge taalvaardigheid krijgt hierdoor veel toepassingskansen. De werking zorgt voor ruime mogelijkheden inzake functioneel schrijven en naast de techniek blijft er ook aandacht voor lees- en schrijfplezier. Doorgaans worden ook gestandaardiseerde toetsen afgenomen en is er ruimte voor zelfevaluatie en onmiddellijke feedback. De evaluatie van mondelinge taalvaardigheden kan in sommige gevallen gericht. Het werken met thema's/projecten zorgt voor een ervaringsgerichte, werkelijkheidsgerichte en leerlinggestuurde aanpak. Garanties op niveau van leerplandoelen en de evaluatie/rapportering van dit leergebied is in een aantal vestigingsplaatsen voor verbetering vatbaar.

De verschillende teamleden hebben ruim kansen om zich bij te scholen. De te volgen nascholingen komen terecht in het nascholingsplan. De vestigingsplaatsen doen ook een beroep op de scholengemeenschap en de koepel om hun **deskundigheid** verder te laten toenemen. Participatie aan professionaliseringsinitiatieven die de vestigingsplaats overschrijden is hierdoor makkelijker. Doorgaans zijn er veel informele ontmoetingsmomenten waarbij leerkrachten vraaggestuurd van elkaar leren. Dit is nog sterker het geval waar verschillende leerkrachten eenzelfde leefgroep begeleiden.

De samenhang tussen een brede (zelf)evaluatie, een prioriteitenbepaling en het nascholingsplan kan hier en daar versterkt worden. Ook het leren van elkaar door het introduceren van methodieken is op sommige plaatsen een groeimogelijkheid naast het doelgericht werken aan de zelfgekozen prioriteiten.

In de meeste vestigingsplaatsen nemen de leerkrachten de **leerbegeleiding** onder de vorm van eerstelijnszorg sterk op. Welbevinden en betrokkenheid blijven centraal staan.

De leerlingen- en ouderparticipatie is bovengemiddeld. Sociale vaardigheden en leren leren sluiten nauw aan bij de klaswerking. Differentiatie komt aan bod doordat begeleiders reeds in de klasorganisatie genoodzaakt zijn om te differentiëren gezien kinderen van verschillende leeftijden in eenzelfde groep zijn opgenomen. Binnen eenzelfde leeftijdsgroep zien we vooral tempodifferentiatie en komt niveaudifferentiatie verhoudingsgewijs minder aan bod.

De Buurt is een vierklassige project- en buurtgerichtwerkende vestigingsplaats die als school werkzaam is sinds 1976. Zij beschikt over een samenhangend mens- en maatschappijbeeld waaruit zij haar onderwijsvisie destilleert. Vanuit een maatschappij- en onderwijskritische bril werkt ze aan de persoonsontwikkeling én aan het creëren van een coöperatieve leef- en leergemeenschap. Het opheffen van onderwijsongelijkheid staat hierbij centraal. De Buurt is een leverancier van ideeën, technieken en procedures ten aanzien van de andere scholen van de VLOM. Dit is een belangrijke dienstverlening maar het gevaar bestaat dat andere vestigingsplaatsen deze blindelings overnemen zonder aan te passen aan de schoolspecifieke situatie.

De Buurt heeft ruim aandacht voor output in de brede zin van het woord. Zij neemt gestandaardiseerde testen af om zichzelf te kunnen vergelijken met referentiegroepen. In de kleuterafdeling vallen de positieve evoluties die de kleuters maken op. De kwalitatieve, beschrijvende gegevens verkregen van ouders en leerkrachten uit bevestigingen worden zeer kwaliteitsvol aangewend. De kwantitatieve gegevens kunnen nog beter renderen op schoolniveau. Een eigen bevestiging van de oudste kinderen door de inspectie toont aan dat de verbeterpunten enkel te maken hebben met infrastructuur (meer natuur, meer speelruimte, betere maaltijden) en de sterke punten ook vooral pedagogisch-didactische aspecten bevatten zoals de 8u40-show, de projectwerking (!), het boekenaanbod, de uitstappen, de vrije meningsuiting, het samenwerken, de groepsmomenten in een leefgroep, de begeleiders, de creativiteit, Opvallend sterke punten in De Buurt zijn de kleinschaligheid, de contacten met ouders en een ver doorgedreven vorm van teamteaching. Door deze werkvorm leren niet alleen de leerkrachten van elkaar, maar is het ook mogelijk om inhoudelijke verdieping van het onderwijsaanbod en interacties te creëren waardoor de kinderen meer talige ervaringskansen krijgen. Leerplanimplementatie is één van de terugkerende aandachtspunten. De school laat een kritische bril toe en staat open voor veranderingen zonder hierbij de verworven inzichten te laten wegvallen. De kleuterleiders werken ontwikkelingsgericht en hebben veel aandacht voor visualisering. De kleuterafdeling kan nog bewuster omgaan met ontluikende geletterdheid. Met het oog op een permanent schoolontwikkelingsproces voorziet het schoolteam reeds een aantal doelgerichte initiatieven binnen haar dynamisch taalbeleidsplan om dit werkpunt aan te pakken.

In de lagere afdeling zijn veel sporen van functionele taaltaken. De proces- en probleemgerichte projectwerking is grondig overdacht en van een hoog niveau. Het komt zelden voor dat de wijk in die mate als hefboom wordt gebruikt ten gunste van de ontwikkeling en de sociale cohesie binnen de wijk. De zorgwerking is zowel qua diepgang als uitwerking zeer sterk te noemen ongeacht of het om de algemene zorgwerking, het gelijke onderwijskansenbeleid, de zorg+-werking of de brede school gaat. Dit geïnspireerd en inspirerend schoolteam werkt als een zelfregulerend team ondersteund door een competente coördinator die ook de rol opneemt van facilitator en archivaris.

De Weide is een drieklassige vestigingsplaats die door een groep ouders werd opgericht in 1973. Deze school rekruteert ook kinderen die van buiten de directe schoolomgeving zijn. Onlangs veranderde ze resoluut haar pedagogische visie. De hoge graad van vrijblijvendheid waarbij alle beslissingsrecht bij de kinderen lag is ingewisseld voor ervaringsgericht projectonderwijs. Het spontaneïsme dat overheerste, leidde volgens het team tot zwakke resultaten. Dit bleek uit de analysegegevens van de genormeerde testen van vorig schooljaar. Ondertussen nam deze vestigingsplaats een aantal passende maatregelen zodat de kinderen voorspoedig kunnen ontwikkelen. Sindsdien is er duidelijk een toegenomen aandacht voor structuur in de klas- en schoolwerking en voor dataverzameling en -analyse. De school zet dit jaar volop in op het lager onderwijs om de

cohesie tussen het nieuw samengestelde team te versterken en om hogere resultaten na te streven. Het is mede dankzij de nieuwe coördinator dat deze omslag in denken en werken heeft plaatsgevonden. De kleuterwerking is een voorbeeld van goede praktijk. De kleuters worden op subtiele en sublieme wijze uitgedaagd en betrokken. Teamteaching zorgt hier voor veel kwaliteitsvolle interacties en inhoudelijke verdieping. Alle onderdelen van het didactisch proces, inclusief de evaluatie, zijn goed uitgewerkt en de kinderen krijgen een rijke leeromgeving aangeboden met een overweldigend materiaal aanbod. De lagere afdeling laat een geslaagd compromis zien van leerling-, leerkracht- en methodeboekgestuurd werken. Een blijvende waakzaamheid op vlak van haalbaarheid vormt een aandachtspunt. De ateliers vormen een positieve aanvulling op de individuele en klassikale projecten. De school kan er wel over waken dat ze niet te domeinspecifiek werkt en dat de horizontale samenhang voldoende sterk blijft. De strategische aanpak van de coördinator en de aanwezige kennis en kunde binnen het team zijn aanwezige factoren opdat de school naar de toekomst toe verder op een positieve manier kan ontwikkelen.

De Muze is een vierklassige vestigingsplaats die recent van locatie is veranderd en in haar zevende bestaansjaar een tweede adem zoekt. Er komen ook kinderen van buiten de onmiddellijke schoolomgeving. Ook hier zijn er heel wat nieuwe teamleden en is er een nieuwe coördinator voor de school. De coördinator beschikt over onderwijskundige knowhow en wil behalve de zorgwerking en het bewaken van de draagkracht van de school ook zicht krijgen op de klaswerking om gerichter te ondersteunen. Het nieuwe gebouw en het grotendeels nieuwe schoolteam geven in velerlei opzichten de indruk van een herstartende school. Er heerst een positief, stimulerend klimaat bij leerkrachten en ouders om 'samen' de school opnieuw uit te bouwen. De kleinschaligheid en het welbevinden van alle participanten zijn pluspunten. De school wil naast het bieden van meer structuur ook haar Freinetgehalte laten toenemen. Deze vestigingsplaats zette de resultaten van de gestandaardiseerde testen nog niet uit op groepsniveau waardoor ze weinig vertellen over de gehele schoolwerking. Een enquête afgenomen bij oud-leerlingen laat positieve resultaten zien rond leergebieden en gedrag. Er is enkel de vraag om meer in te zetten op Frans en om meer huistaken te voorzien naar het zesde leerjaar toe. Het is wenselijk om naar de toekomst toe ook een tevredenheidsonderzoek af te nemen van aanwezige leerlingen, ouders en teamleden. De Muze is een school met een hoge graad van ouderparticipatie. De Freinetvisie en –werking heeft zeker nog groeikansen maar de school wendt zowel interne als externe mogelijkheden aan om zich hierin verder te verdiepen. Zo vormt de functionaliteit van bepaalde Freinettechnieken nog een aandachtspunt zoals bijvoorbeeld de betekenis van vrije teksten in kleuter- en lager onderwijs. Alhoewel het team kwaliteitsvolle activiteiten opzet, is er nog een duidelijke groeimarge voor een meer leerplandoelgerichte klaspraktijk. Doelgericht werken, binnenklasdifferentiatie, evaluatie, ... mogen aan belang winnen. In de kleuterafdeling zijn er momenten voor intentioneel taalonderwijs maar de doorgaande lijn en het gericht werken aan lees- en schrijfvoorwaarden kunnen doordachter. De verdere verrijking van materialen en speelwerkplekken in functie van de onderzochte leergebieden is mogelijk. Voor wereldoriëntatie zijn er weinig garanties dat de school voldoende breed werkt. Zowel in de kleuter- als in de lagere afdeling hebbende teamleden nog weinig zicht op de leerplandoelen, de uitwerking en de evaluatie van het leergebied wereldoriëntatie. Het inspectieteam geeft dan ook een tekort voor dit leergebied.

De Sterrebloem is een vierklassige vestigingsplaats die nu haar derde schooljaar start. Op deze korte periode heeft zij een sterke cohesie en collectiviteit weten te verwerven. Het is een ervaringsgerichte school met oog voor methodisch en ontwikkelingsgericht werken. Opvallend is de grote aandacht voor de (meta)cognitieve ontwikkeling van de kinderen. Net als De Buurt bouwt zij geleidelijk haar werking op en integreert zij beproefde technieken met respect voor haar pedagogische visie. De school wil verder werk maken van de ontwikkeling van de mentale capaciteiten van de kinderen vanuit de Feuersteinbenadering. De school neemt naast methodegebonden toetsen ook genormeerde toetsen af voor rekenen, spelling en lezen. De resultaten zijn wisselend en

door het beperkte aantal kinderen is het moeilijk om algemene uitspraken te doen. Dit is wel mogelijk overheen een aantal jaren. Een tevredenheidsonderzoek laat een algehele en algemene tevredenheid van ouders zien. Het team laat doorheen de praktijk zien dat zij geïnspireerd werken vanuit een gezamenlijk gedragen visie en erin geslaagd zijn om een lerende organisatie te vormen. Het team werkt kwaliteitsvol rond de onderzochte leergebieden. Het accent op creatief-probleemoplossende vaardigheden en het project natuur/cultuur zijn zeer waardevol. Bovendien heeft de Sterrebloem reeds werk gemaakt van de leerplanimplementatie voor taalbeschouwing. Uiteraard zijn er nog verbeterpunten zoals het nog bewuster omgaan met de inhouden en vaardigheden zoals het leerplan wereldoriëntatie voorschrijft of het verder verrijken van het materiaalaanbod in de kleuterklas. De onafgebroken inzet en de strategische en onderwijskundige inzichten van de coördinator dragen bij tot gedreven en kwaliteitsvol onderwijs in deze vestigingsplaats.

Op initiatief van een gedreven oudergroep is dit schooljaar **Serafijn**, een drieklassige vestigingsplaats, opgericht. Het gebouw omringd door groen zorgt voor een knusse en huiselijke sfeer. De school wil haar visie uitbouwen op basis van een aantal inspiratiebronnen zoals het project van De Buurt, het ervaringsgericht onderwijs en de Reggio Emilia-pedagogiek. Het gaat om een jong team met vooralsnog weinig onderwijservaring. De leerkrachten zoeken dan ook aansluiting bij collega's van de VLOM om hun expertise verder te laten toenemen. Als startende school zijn de uitdagingen groot en is het maken van prioriteiten nog een aandachtspunt. Het team zet eerst in op een vlot draaiende klaswerking waarbij de vijf pijlers van het ervaringsgericht onderwijs zichtbaar zijn. De school beschikt nog niet over output en bezon zich nog niet over de wijze waarop ze deze gegevens kan verzamelen. Het team van Serafijn wil aantonen dat graag naar school komen en leren elkaar niet hoeven uit te sluiten. Door de diverse schoolpopulatie is een blijvende alertheid voor de draagkracht van deze enthousiaste leerkrachten aangewezen. Het team reflecteerde nog in onvoldoende mate over een gezamenlijk gedragen zorgvisie en een efficiënte taakinvulling van de zorgcoördinator.

De werking van de kleuterschool is kwaliteitsvol. Het aanbod voor de onderzochte leergebieden is er gegarandeerd en de speelleersituaties waarin de begeleidster de kleuters brengt, staan garant voor een hoge betrokkenheid en zijn stimulerend ten aanzien van de ontwikkeling van de kinderen. Er is veel aandacht voor een respectvolle omgang met de natuur. In de lagere afdeling zijn er voorbeelden van initiatieven om functionele taalgebruikssituaties te creëren. De rondes vormen een waardevolle aanvulling op de projectwerking. Er zijn echter ook werkpunten zoals het gepast omgaan met de combinatie van taalmethodes en een ervaringsgerichte aanpak naast het opsplitsen van dit leergebied overheen meerdere begeleiders. De visie en de uitgangspunten van het leerplan wereldoriëntatie zijn nog in onvoldoende mate gekend en de leerkrachten hebben nog weinig zicht op de na te streven leerplandoelen. Het inspectieteam oordeelt dat visiewerk en afspraken hier noodzakelijk zijn en geeft hiervoor een tekort. Opdat pedagogisch-didactische afspraken structureel zouden verankeren is een participatieve besluitvorming binnen het leerkrachtenteam een blijvend aandachtspunt.

In alle vestigingsplaatsen was het enthousiasme en de inzet van de verschillende teams duidelijk merkbaar. De beginsituatie en de knowhow zijn echter sterk verschillend afhankelijk van de vestigingsplaats. Daar waar mogelijk en nuttig lijkt uitwisseling van theorie en praktijk overheen de vestigingsplaatsen wenselijk. Het inspectieteam heeft er dan ook alle vertrouwen in dat de betrokken teams, mits het stellen van de juiste prioriteiten en het benutten van de interne deskundigheid op niveau van de school en de scholengemeenschap, de opgegeven tekorten succesvol zullen wegwerken.

2. FOCUS VAN DE DOORLICHTING

Op basis van het vooronderzoek en in het kader van een gedifferentieerde doorlichting heeft de inspectie leergebieden en procesindicatoren/procesvariabelen geselecteerd voor onderzoek tijdens de doorlichtingsbezoeken.

2.1 Leergebieden in de focus

Kleuteronderwijs
Nederlands
wereldoriëntatie
Lager onderwijs
Nederlands
wereldoriëntatie

2.2 Procesindicatoren of -variabelen in de focus

Personeel
Professionalisering
Deskundigheidsbevordering
Onderwijs
Begeleiding
Leerbegeleiding

3. VOLDOET DE SCHOOL AAN DE ERKENNINGS-VOORWAARDEN?

Het onderzoek naar het voldoen aan de erkenningsvoorwaarden levert voor de geselecteerde leergebieden het volgende op:

3.1 Kleuteronderwijs: Nederlands

Voldoet

Motivering

- Het taalaanbod in de diverse vestigingsplaatsen is **voldoende breed** uitgewerkt. Er zijn vele en gevarieerde, talige ervaringskansen doorheen de dagelijks terugkerende rituelen en routines, het thematisch en/of projectwerk en de andere activiteiten van het weekrooster. Op deze wijze komen alle domeinen van dit leergebied op een geïntegreerde wijze aan bod.
- In alle vestigingsplaatsen stimuleren de begeleiders de **mondelijke taalvaardigheid** tijdens onthaal- en afsluitmomenten en andere rondes/kringen. Zowel op klas- en schoolniveau krijgen de kleuters voldoende kansen om op een natuurlijke wijze hun spreek- en luistervaardigheden te ontwikkelen tijdens bijvoorbeeld een meeting, praatronde, forum, poëzieronde, ...
- In alle kleuterklassen houden de kleuteronderwijzers in de talige interactie met de kleuters sterk rekening met de **emotionele** component. De aandacht voor het zich kunnen en durven uitdrukken op een duidelijke en juiste wijze staat centraal en de inhoud primeert op de vorm. Kinderen worden niet terechtgewezen op fouten tegen de vorm van de taal maar subtiel gecorrigeerd door een juiste herhaling.
- De hoogstaande, **taalstimulerende interacties** tussen leerkrachten en kinderen vallen sterk op in De Weide en De Buurt. Teamteaching met op elkaar afgestemde en inhoudelijk en organisatorisch sterke begeleiders zorgen hier voor een toegevoegde waarde.
- Om het taalverwervingsproces te stimuleren, hebben de begeleiders van de meeste vestigingsplaatsen veel aandacht voor **visualisering** wat duidelijk zijn vruchten afwerpt.
- **Voldoende waarneming- en exploratiemogelijkheden** en het gebruik van **speelwerkplekken** zorgen voor een uitbreiding van talige ervaringskansen. Een bewuste talige verrijking van bepaalde speelwerkplekken zoals bijvoorbeeld de huis- en poppenhoek, de winkel,... kan nog meer aandacht krijgen.
- In de meeste kleuterklassen dagen de kleuteronderwijzers de kleuters uit om **luidop te reflecteren** tijdens hun mentale activiteiten.
- De oudste kleuters krijgen voldoende stimulansen in de **schrijf- of letterhoek** om hun lees- en schrijfontwikkeling te bevorderen. Kleuters kunnen met letters en stempels experimenteren of gericht vormgeven. In De Buurt komt deze hoek als er voldoende interesse voor is.
- Elke kleuterklas beschikt over een **boekenhoek** met informatieve en leesboeken. De hoeveelheid en de gevarieerdheid van het aanbod kan verschillen tussen klassen. Voorlezen en vertellen komen vaak voor.
- In De Muze en De Sterrebloem werken de kleuters met een **bewegingsmethode** voor het stimuleren van de **schrijfvaardigheid**.
- De kleuters worden veelvuldig geconfronteerd met **representaties van de werkelijkheid** onder de vorm van foto's, tekeningen, pictogrammen, symbolen, letters, ... In De Muze hanteert de leerkracht respectievelijk voor de jongste en oudste kleuters een ander letterpatroon. Er is weinig zicht op het gebruikte lettertype in het lager onderwijs. In De Sterrebloem kunnen voor de oudste kleuters de pictogrammen nog verder aangevuld worden om de ontluikende geletterdheid te stimuleren. In de Weide

hanteren de begeleiders op een doelbewuste manier twee verschillende lettertypes. In Serafijn koos de leerkracht voor één lettertype om de verticale samenhang met de lagere afdeling te bevorderen. In deze vestigingsplaats werkt de leerkracht ook met een letterronde waarbij telkens een nieuwe letter in de focus staat. In De Buurt is veel aandacht voor foto's en tekeningen en iets minder voor de verticale lijn in gebruik van symbolen en letters.

- Het **tekenen** van afspraken of verhalen van kleuters is een veelvuldig gebruikte methodiek in de kleuterafdelingen. De meeste begeleiders gebruiken deze werkvorm om samen met de groep een thema/project te kiezen en om later nog eens terug te lezen. In Serafijn, De Weide en De Sterrebloem maken de kleuters zelf pictogrammen om te gebruiken in de klas.
- In De Sterrebloem maken de begeleiders gebruik van de 'vrije tekst'. Het gaat om tekeningen van kinderen waarbij de leerkracht het verhaal van het kind beluistert en noteert. In De Weide en De Sterrebloem krijgen de schrijfsels van kleuters een functionele invulling, bijvoorbeeld door ze op te nemen in een schoolkrant.
- De wijze waarop in De Weide zowel op occasionele als op intentionele wijze gewerkt wordt aan de verschillende aspecten van taalgebruik en taalbeschouwing is een **voorbeeld van goede praktijk**. Ook de meer creatieve vormen van taaluitingen komen ruimschots aan bod. Dit is ook in grote mate van toepassing op De Buurt. De verrijking en verdieping van wat kinderen aanbrengen is ook hier van een zeer hoog niveau.
- In alle kleuterklassen is er aandacht voor een groot aanbod aan **woorden** die contextgebonden worden aangebracht. De mate waarin systematische aandacht is voor het vastzetten van de woorden verschilt van klas tot klas. In sommige kleuterklassen (De Muze, De Sterrebloem, de tweede leefgroep van De Buurt) wordt niet gewerkt met begrippenlijsten. Nieuwe woordenschat ontstaat 'spontaan' vanuit projecten of uit wat de kinderen aanbrengen.
- In De Muze wordt er nog weinig **doelgericht** gewerkt. Noch in plannings-, noch in evaluatiedocumenten zijn doelen aanwezig. De titularis beschikt wel over instrumenten om het aanbod te bewaken maar gebruikt ze (nog) niet. In De Sterrebloem gebruikt de leerkracht van de oudste kleuters een jaarplanning waarbij wekelijks een deeldomein van taal bijzondere aandacht krijgt om een brede werking te verzekeren. Zowel in De Sterrebloem, De Weide als Serafijn hanteren de begeleiders het doelenboek van een onderwijskoepel, niet alleen om per thema/project leerplandoelen te selecteren en te bewaken, maar ook als uitgangspunt bij het uitwerken van hoekenfiches en terugkerende activiteiten. In De Buurt werken de kleuteronderwijzers met een checklist van ontwikkelingsdoelen en een aantal leerplandoelen waarop zij het hoekenwerk, de terugkerende activiteiten en projecten aanduiden. Sommige vestigingsplaatsen gebruiken een checklist die niet koepelspecifiek is waardoor de doelen kunnen afwijken van het gekozen leerplan. De meeste kleuterteams onderzoeken momenteel een nieuw en functioneel plannings- en bewakingsinstrument dat de leerplandoelen van de gekozen onderwijskoepel omvat.
- De **evaluatie** van dit leergebied gebeurt in De Muze deels door de afgenomen schoolrijpheidstest, deels door het kindvolgsysteem dat twee keer per schooljaar wordt ingevuld. Ook in het geschreven verslag voor de ouders komt de taalontwikkeling aan bod. Er is nog een groeimarge om de resultaten op groepsniveau te verwerken. In de oudste kleutergroep van De Sterrebloem brengt een gestandaardiseerde test de taalverwerving zowel van het individuele kind als de klasgroep in kaart. In de jongste kleutergroep is er sprake van een observatieweek. De school beschikt nog niet over eenduidige observatiecriteria om op een gelijkgerichte manier een aantal talige aspecten te evalueren en hierover te rapporteren. Momenteel omvat het schriftelijk rapport een rubriek taalontwikkeling met een beschrijvend stukje tekst over de verworven vaardigheden zoals kunnen luisteren, begrijpen, rijmwoorden zoeken. In De Weide hanteren de begeleiders een kwaliteitsvol evaluatieschema met doelen per domein dat als uitgangspunt fungeert voor de rapportering naar de ouders. De evaluatie van de taalvaardigheid gebeurt ook door het afnemen van een

schoolrijpheidstest en algemene observaties. De begeleidster in Serafijn beschikt over een aantal observatiemodellen die ze naast het leerplan wil leggen om een schooleigen instrument te ontwikkelen. Daarna zal ze dit evaluatie-instrument vertalen naar ouders als communicatiemiddel. In De Buurt gebruiken de kleuteronderwijzers een gestandaardiseerde test voor het meten van de taalontwikkeling gevolgd door een foutenanalyse en concrete voorstellen van aanpak. Voor het overige gaat het om het noteren van meer algemene, losse observaties. Elementen van taal komen hier aan bod in evaluatieverslagen maar deze verschillen van leefgroep tot leefgroep en zijn in mindere of meerdere mate expliciet ten aanzien van doelen taalvaardigheid.

- De **binnenklasdifferentiatie en zorgaanpak** inzake taalvaardigheid zijn in De Muze nog onduidelijk. Op natuurlijke wijze neemt de leerkracht een stuk eerstelijnszorg op maar zonder dat er sprake is van een systematische en doelgerichte aanpak. In De Sterrebloem ligt het accent op het individueel ondersteunen door kleuters apart te nemen. In De Weide krijgen de uitvallers of risicokleuters concrete remediëringsovernames aangeboden. In Serafijn heeft de begeleidster aandacht voor gerichte differentiatie om tegemoet te komen aan de noden van de verschillende leeftijdsgroepen. De begeleiders in De Buurt werken gericht met taalgroepjes door middel van pre- en reteaching. Het kan hierbij gaan om herhalingen, woordenschat, articulatie, ... De aanwezigheid van een anderstalige ouder in de kring die vertaalt en haar zoon aanmoedigt, zorgt voor een beter begrip. De kleuteronderwijzers zijn hier zeer alert voor taalverrijkingsovernames van anderstalige kleuters en visualiseren zoveel mogelijk.
- Zowel in de Buurt als in de Sterrebloem kunnen de leerkrachten van de jongste kleuters rekenen op een praktisch-organisatorische ondersteuning door een **vrijwilligster**.
- In De Muze kunnen het **materiaalaanbod** en de hoeken nog verder 'talig' verrijkt worden. Het installeren van computers in de klas en het gebruik van passende software zal de kansen verder doen toenemen. Ook in De Sterrebloem kan een gevarieerd aanbod aan materiaal voor de schrijfhoek nog toenemen. Er is wel een materiaallijst voor taal aangemaakt. In De Weide is het materiaalaanbod overweldigend en dit ook ten aanzien van de schriftelijke taalvaardigheid.
- De Buurt plant een **studiedag** rond ontluikende geletterdheid en zorgt voor opfrissing en verrijking van het taalbeleid.

3.2 Kleuteronderwijs: wereldoriëntatie

Voldoet niet

Motivering

- Wereldoriëntatie komt vooral aan bod via de **thema's en projecten**. Deze krijgen een domein- en leergebiedoverschrijdende uitwerking. In elke vestigingsplaats streven de begeleiders naar diversiteit in de aangebrachte onderwerpen. Het onderscheid tussen thema's en projecten kan verschillen. Voor de jongste leefgroep in De Buurt en de kleutergroepen in De Muze en De Sterrebloem is een thema beperkter van omvang en korter in tijdsduur in vergelijking tot projecten.
- De meeste vestigingsplaatsen kunnen aantonen dat **alle domeinen evenwichtig** aan bod komen. In De Muze ligt sterk de nadruk op de domeinen tijd, mens en natuur maar uit de planningsdocumenten blijkt dat er geen garanties zijn dat alle domeinen aan bod komen. In De Sterrebloem krijgen sommige domeinen meer (mens) of minder (maatschappij, techniek) aandacht maar toch komen ze allen aan bod. De leerkracht van de oudste kleutergroep in De Sterrebloem beschikt over een jaarplanning waarbij elke week een domein centraal staat. Hierdoor komt de horizontale samenhang tussen de verschillende domeinen van dit leergebied in het gedrang. In De Weide tonen

planningsdocumenten aan dat de kinderen een evenwichtig en gevarieerd aanbod krijgen. Ook verkeerseducatie krijgt voldoende aandacht via seizoenswandelingen, een verkeerparcours, preborden die aangeven dat hoeken niet open zijn, ... Niet alleen uit de plannings- en bewakingsinstrumenten, maar ook uit het eigen reflectiedocument van de begeleidster in Serafijn blijkt dat zij oog heeft voor alle domeinen en subdomeinen van wereldoriëntatie. De Buurt hanteert een schema waarop alle leergebieden en de domeinen van wereldoriëntatie vermeld staan voor de uitwerking van de projecten.

- De **rondes en kringen** in de diverse kleuterklassen bevatten steeds aspecten van wereldoriëntatie. De kindgerichte overlegvormen om de klas- en schoolwerking te bespreken leggen ook het accent op de domeinen mens en maatschappij. In de meeste vestigingsplaatsen ontstaan de thema's en projecten vooral vanuit de praatrondes. De begeleider waardeert de eigen inbreng van de kinderen en speelt hierop in. De variatie aan rondes/kringen is in vestigingsplaatsen zoals De Sterrebloem en De Weide zeer groot en geeft meteen linken naar wereldoriëntatie: toonkring, natuurkring, nieuwskring, ... In Serafijn komen thema's via een brainstorm op het sprokkelbord.
- In De Muze bepalen zowel de leerkracht als de kinderen de **keuze** voor een project of thema. In De Sterrebloem zorgt de leerkracht voor een filter op de voorstellen van de kleuters waarbij ze de inhoud en de haalbaarheid in vraag stelt. De kleuters blijven een stem hebben in de keuzes. In Serafijn kiezen de kleuters op democratische wijze voor een thema dat ontstaat uit de praatronde of een boek. In De Buurt is het wisselend kind- en leerkrachtgestuurd.
- In Serafijn werken de kleuters aan een **zorgzame en respectvolle houding ten aanzien van natuur**. Bewust consumentengedrag is daar een luik van. De ligging van de school, de kippen, de tuin... zorgen voor een direct contact met de natuur. Ook in De Buurt en De Sterrebloem krijgt natuur- en seizoensbeleving bijzondere aandacht door bijvoorbeeld een minisamenwerkingsverband met de tuinman, regelmatige uitstappen naar de boerderij, een stadstuin, de markt ... De jongste kleutergroep in De Buurt werkt waardevolle activiteiten uit in samenwerking met het plaatselijke rust- en verzorgingstehuis. De ligging van deze school biedt een meerwaarde zodat het team sterk kan inspelen op het (inter)culturele aanbod van de directe schoolomgeving.
- Om het project of thema te **structureren** beantwoorden de kinderen een aantal veel voorkomende vragen: "Wat willen we weten? Wat willen we doen?" In Serafijn komt hier nog een derde vraag bij: "Wat willen we 'maken'?"
- De speelwerkplekken en de klasaankleding maken duidelijk welk project er **leeft** in de leefgroep. Dit was minder duidelijk in De Muze.
- Een aantal kleuterklassen zoals Serafijn en de jongste kleutergroep in De Buurt werken met een **leefboek** waardoor de ouders een indruk kunnen hebben van de belevenissen van het eigen kind en de groep.
- In elke vestigingsplaats hanteren de begeleiders en kleuters diverse **kalenders en hulpmiddelen** om tijd te meten of te registreren. Het kan hierbij gaan om een weekkalender, een daglijn, een weerkalender, een seizoenkalender, een jaarkalender en een zandloper. Een aantal vestigingsplaatsen hebben aandacht voor een graduele en doorgaande lijn in en over het kleuterniveau heen. In De Buurt maken de kleuters zelf een weekkalender om thuis te gebruiken.
- De diverse kleuterscholen werken **ervarings- en realiteitsgericht**. Uitstappen en waarnemingen komen veelvuldig voor.
- In verschillende vestigingsplaatsen krijgen de kleuters voldoende **experimenter- en exploratiekansen** door ontdektafels, en -dozen met gevarieerde en aantrekkelijke (kosteloze) materialen. Zelf onderzoeken en experimenteren krijgt veel aandacht in vestigingsplaatsen zoals De Sterrebloem, De Weide en De Buurt.
- Het gebruik van verhalen en het grote entertainmentgehalte van de begeleidsters in De Weide laten een **heel hoge betrokkenheid** zien van de kleuters ongeacht of de insteek van de kinderen dan wel van de volwassene komt.

- Bijna alle vestigingsplaatsen gebruiken een **bewakingsinstrument** dat aantoonst dat er een divers en doelgericht aanbod gebeurt. In De Muze is deze doelgerichtheid nog vrij beperkt. Enkel op de hoekenfiches vinden we enkele ontwikkelingsdoelen terug. De instrumenten waarover de leerkracht beschikt voor de bewaking van het aanbod zijn nog niet in gebruik. De leerkrachten van De Sterrebloem houden wel per thema/project bij welke leerplandoelen aan bod kwamen om op die manier hiaten in het onderwijsaanbod vast te stellen. Hetzelfde geldt voor een aantal technieken/hoeken en weerkerende activiteiten. In De Weide vormt het instrument van een onderwijskoepel het uitgangspunt, niet alleen om het project invulling te geven, maar ook om het aanbod te bewaken. Een uitgebreide projectvoorbereiding met aandacht voor de actieve woordenschat, talige, denkstimulerende en muzische activiteiten, ... maakt een breed en diepgaand aanbod mogelijk. Ook in Serafijn vormt het instrument van deze onderwijskoepel een functioneel handvat om een gevarieerd en breed aanbod te plannen en te bewaken. In De Buurt hanteren de begeleiders een checklist om per project de ontwikkelingsdoelen en enkele leerplandoelen aan te kruisen. Tijdens de voorbereidingsfase van elk thema stelt de begeleider van de jongste leefgroep relevante woordenschat voorop, maar hierover bestaan nog geen afspraken met de volgende leefgroep.
- De meeste kleuterteams onderzoeken momenteel een **nieuw en functioneel plannings- en bewakingsinstrument** dat de leerplandoelen van de gekozen onderwijskoepel omvat.
- Elementen van **evaluatie** voor wereldoriëntatie zijn terug te vinden in beschrijvende evaluatieverslagen of in observatie-instrumenten. Deze geven geen voldoende breed beeld van het leergebied en zijn meestal niet onder de vorm van observeerbaar gedrag uitgeschreven.
- De Sterrebloem beschikt over een **materiaallijst** voor wereldoriëntatie. Zowel de leerkrachten in De Buurt, De Sterrebloem als De Weide voorzien in hun onthaalhoek functionele (spel)materialen en of media-apparatuur om onmiddellijk te kunnen inspelen op de inbreng van de kleuters en op die manier het aanbod rijk te stofferen. In De Weide is er bijzonder veel materiaal aanwezig in de kasten. Er zijn ontdekdozen, ontdekschuiven, tentoonstellingskastjes, ... In De Muze kan het materiaalaanbod nog verder toenemen en ook de begeleidster in Serafijn wil het aanbod verder uitbreiden met ontdekdozen, een winkel, ...

3.3 Lager onderwijs: Nederlands

Voldoet

Motivering

- De mate waarin de school gericht is op het verwerven van **valide en betrouwbare outputgegevens** inzake taalvaardigheid is sterk afhankelijk van de vestigingsplaats.

De meeste vestigingsplaatsen nemen gestandaardiseerde toetsen af voor spelling en lezen. In De Buurt en De Sterrebloem wenden de teamleden de resultaten op groepsniveau aan om hun onderwijsaanbod bij te sturen, maar in mindere mate om de effecten van hun zorgwerking in vraag te stellen. In andere vestigingsplaatsen zoals De Muze en De Weide ontbreekt het nog aan een duidelijk groepsoverzicht waardoor de teamleden de resultaten eenzijdig aanwenden op leerlingenniveau en verhoudingsgewijs minder op klas- en schoolniveau. De Weide heeft na teleurstellende resultaten een opvallende inhaalbeweging gemaakt. Er is hier een duidelijke toegenomen aandacht voor het gebruik van outputgegevens. Serafijn beschikt nog niet over degelijke gegevens aangezien het een startende school is.

- In alle vestigingsplaatsen gebruiken de begeleiders een commercieel of schooleigen **leerstofpakket** voor spelling. De meeste leerkrachten willen vermijden dat er hiaten ontstaan voor de meer schools-technische aspecten van het taalonderwijs en vertrouwen ook voor het domein taalsystematiek op een leerstofpakket om hun leerplandoelen te realiseren. Het team in De Muze daarentegen gebruikt de vrije teksten van de kinderen als uitgangspunt om dit domein in te vullen. Het nieuw samengestelde team reflecteerde nog in onvoldoende mate over een doorlopende lijn over de leefgroepen heen. Momenteel beschikt elk teamlid over diverse materialen om het **aanbod te bewaken**. De leerkrachten wachten momenteel nog af om een vast bewakingssysteem in te voeren. In De Sterrebloem wil het team ook meer evolueren naar een aanbod voor taalsystematiek dat steunt op de eigen inbreng van de kinderen. In alle vestigingsplaatsen hebben de begeleiders tijdens de rondes en kringen aandacht voor 'taalgebruik' maar veeleer vanuit een intuïtieve en minder vanuit een leerplangerichte aanpak. Zowel in De Muze als in Serafijn is er nog een duidelijke groeimarge om het nieuwe leerplan taalbeschouwing te implementeren. In De Sterrebloem ontwikkelde het team reeds een leerlijn voor taalbeschouwing op basis van dit vernieuwde deelleerplan. In De Buurt bespraken de teamleden ook de vernieuwingen en dit schooljaar voorziet de school een opvolging. Het planningsschema voor de projectwerking in De Buurt omvat de verschillende domeinen van Nederlands. De verwevenheid Nederlands en projectwerking is groot. Tijdens de inoefen- en uitbreidingsfase en de zelfstudie in de hoogste leefgroep besteden de begeleiders hier aandacht aan. Zij bewaken het aanbod door een checklist met leerplandoelen. Daarnaast gebruiken zij ook enkele bestaande of zelf ontwikkelde instrumenten voor spelling en taalsystematiek. De kinderen beschikken voor deze domeinen over een naslagwerkje dat een overzicht biedt om technisch-cognitieve aspecten structureel te verankeren.
- De verschillende begeleiders vullen de leerstofpakketten aan met meer **ervaringsgerichte technieken en activiteiten**. In Serafijn en De Weide dienen de begeleiders de haalbaarheid van het onderwijsaanbod blijvend te bewaken aangezien het leerstofpakket nog een stevige houvast betekent. In Serafijn verdelen de begeleiders binnen eenzelfde leefgroep het onderwijsaanbod rond taal. De afstemming tussen beide leerkrachten kan nog verder groeien. Wanneer de klastitularis de gehele leefgroep neemt, maakt de infrastructurele verdeling van enerzijds het eerste leerjaar en anderzijds het tweede en derde leerjaar, het voor de begeleider moeilijk om zich te verdelen over de twee groepen. Van de oudste kinderen van deze leefgroep wordt op dat moment zelfstandig werk verwacht. De school reflecteerde nog in onvoldoende mate over de efficiëntie van deze werkwijze.
- In een aantal vestigingsplaatsen is de scheiding tussen functioneel en schools-technisch werken soms groot. Dit is onder meer het geval in De Muze waar in bepaalde klassen de Freinettechnieken nog onvoldoende functioneel worden aangewend. Een volledig en evenwichtig aanbod dat gradueel is opgebouwd heeft hier nog groeikansen.
- In alle vestigingsplaatsen komen zelfsturende of coöperatieve werkmomenten voor waarvan het leergebied Nederlands steeds een onderdeel uitmaakt: vrije werkruimte, zelfstandig werk, hoeken- en/of contractwerk, ...

- Het gebruik van **referentiekaders** rond taal (algoritmes, aanpakstrategieën) in het klasbeeld laat verschillen zien tussen vestigingsplaatsen. Vooral in De Sterrebloem en De Weide zijn deze opvallend aanwezig en is nagedacht over de verticale samenhang.
- In alle vestigingsplaatsen krijgen de kinderen voldoende kansen voor het oefenen en ontwikkelen van **spreek- en luistervaardigheden**. Praatrondes en andere kringmomenten, projectwerk en allerlei kindgerichte besprekingen van de werking op klas- en schoolniveau reiken hiertoe functionele contexten aan. In De Muze is er de praat-, actua-, toon- en boekenronde. Tijdens 'het kabinet' bespreken de kinderen klasgerelateerde problemen. In De Sterrebloem komt mondelinge taalvaardigheid aan bod in het thema en project maar ook tijdens het forum. De begeleiders besteden zeer veel aandacht aan het luidop verwoorden van het denkproces door de kinderen tijdens hun denkhandelingen. Het aantal kringen en meetings is in de bovenbouw bewust afgenomen om de haalbaarheid van het onderwijsaanbod te waarborgen. In De Weide zijn er naast de klas- en schoolmeeting tal van kringen waarbij de leerlingen op functionele wijze spreken en luisteren. De visie, de uitgangspunten en de doelen van het leerplan Nederlands zijn in Serafijn nog onvoldoende verworven. Dit komt vooral tot uiting in de domeinen waarbij de leerkrachten niet steunen op een leerstofpakket. Tijdens kringmomenten kunnen de leerkrachten nog gericht werken aan het toepassen van gespreksconventies. In De Buurt bieden de teamleden ook heel wat taalstimulerende leeromgevingen aan zoals kringmomenten in niveaugroepen en de kleine en grote schoolmeeting. Tijdens de acht-uur-veertig show komt naast het creëren van verbondenheid ook het creatieve taalgebruik aan bod. Er is ook een duidelijke link met doelgerichte projectwerking waarbij kinderen de reeds verworven taalvaardigheden en strategieën gaan toepassen om 'een probleem' op te lossen. Bijvoorbeeld iemand uitnodigen per mail of telefoon, een toelichting geven, samenwerken... Net zoals in De Sterrebloem stimuleren de begeleiders het luidop verwoorden van denkprocessen.
- De kinderen krijgen voldoende functionele schrijfkansen zoals een verslag schrijven in kader van project, de klaskrant, een uitnodiging, ... De **vrije tekst** is een vaak gebruikte techniek die betekenis geeft aan schrijftaken van kinderen. In de meeste vestigingsplaatsen zijn de teamleden nog op zoek om de mogelijkheden ervan optimaal te benutten. In Serafijn en bepaalde groepen van De Muze is de bedoeling van deze techniek nog onvoldoende helder. De rondes en projectwerking leiden vaak tot andere **functionele en creatieve schrijftaken**. Het bewust nastreven van een optimale diversiteit aan teksttypes verdient nog meer aandacht. In De Buurt is er in de oudste leefgroep opvallend veel aandacht voor functionele taalgebruikssituaties zoals het krantje, de website, een projectbundel, de verhalen van kinderen die worden voorgelezen aan buurtbewoners, ...
- Alle vestigingsplaatsen, behalve De Muze, hanteren een leerstofpakket voor **aanvankelijk lezen**. In De Muze wil de leerkracht de kinderen tot lezen brengen via de methodiek van het natuurlijk leren lezen. Bij de vertaling naar de praktijk is er nog een groeimarge om duidelijke structuren aan te reiken, inoefenkansen te creëren en gerichte individuele ondersteuning te geven om ook kinderen met een vertraagde leesontwikkeling maximale ontwikkelingskansen te bieden.
- De Muze organiseert partner- en niveaulezen. De school zal hiervoor het leesniveau testen einde september. De begeleiders gebruiken teksten die in verband staan met het lopende project vaak voor begrijpend en studerend lezen. Naast niveaulezen in leefgroep 3, neemt De Sterrebloem extra initiatieven onder de vorm van het systematisch inplannen van leesmomenen. Voor begrijpend lezen hanteren de leerkrachten een leerstofpakket met aandacht voor transfer van strategieën naar de projectwerking toe. Geleidelijk evolueren de taken richting studerend lezen en worden grotere gehelen aangeboden. De Weide beschikt over een breed en gevarieerd aanbod aan boeken. Naast niveaulezen is er ook tutorlezen binnen de leefgroep zelf. De leerlingen van het vierde leerjaar gaan ook voorlezen aan kleuters. Peertutoring gebeurt ook in de derde leefgroep van De Buurt rond het leren toepassen van strategieën. Begrijpend lezen mag in sommige groepen van De Buurt meer aandacht

krijgen. Om homogene of heterogene groepen samen te stellen maken de meeste vestigingsplaatsen gebruik van een gestandaardiseerde leestest. In Serafijn wil het team ook weldra starten met leesgroepen maar het is wel nog niet duidelijk op welke manier zij het leesniveau van de kinderen in kaart zullen brengen.

- De vestigingsplaatsen maken werk van **leesplezier** en **boekenpromotie**. Overal is er een nauwe samenwerking met de bibliotheek. De klas- en schoolbibliotheek in Serafijn heeft momenteel nog een weinig uitnodigend karakter. Het biedt nog mogelijkheden om het aanbod verder uit te breiden.
- Behalve in De Muze is het gebruik van de computer om leerstof in te oefenen geïntegreerd in de klaswerking. Bij de binnenklasdifferentiatie kan dit medium nog kansen creëren.
- De **evaluatie** gebeurt in de meeste vestigingsplaatsen onder meer door middel van genormeerde toetsen. De leerkrachten willen het niveau inschatten en de uitvallers detecteren. In De Weide is een opvallend toegenomen aandacht voor gestandaardiseerde testen waardoor ze de eigen doelgroep kunnen vergelijken met een referentiegroep. Dit geeft een positieve wending aan de klas- en schoolwerking. In Serafijn is het team nog op zoek naar dergelijke evaluatie-instrumenten. Voor de leergebieden waarbij de begeleiders steunen op een leerstofpakket, maken ze vaak gebruik van de methodegebonden controletoeetsen en/of –dictees. De leerplangerichte evaluatie van mondelinge taalvaardigheden heeft in alle vestigingsplaatsen nog groeikansen. De kinderen krijgen tijdens kringmomenten onmiddellijke feedback van de begeleider of andere leerlingen na een voorstelling of (tekst)bespreking, maar dit gebeurt nog vrij intuïtief. In De Buurt maken de begeleiders gebruik van leefgroepeigen kijkwijzers om bijvoorbeeld tijdens de nieuwskring kinderen te evalueren. De Sterrebloem beschikt over een evaluatieblad voor voorlezen met vooraf bepaalde criteria. Zowel hier als in De Buurt komt zelfevaluatie door kinderen vaak voor. Het evaluatieverslag als communicatiemiddel naar de ouders bevat alle domeinen van taal en is vooral beschrijvend van aard. In het evaluatieverslag van De Buurt staan zowel de LVS-resultaten (leerlingvolgsysteem) voor Nederlands als enkele algemene vaardigheden voor alle domeinen.
- Differentiatie in taaltaken gebeurt doordat niet alle kinderen op hetzelfde moment dezelfde instructie volgen. In De Muze is er **differentiatie** binnen taal door het geven van korte instructiemomenten. De zelfstandige en vrije werkruimte legt vooral nadruk op tempodifferentiatie en minder op niveaudifferentiatie of differentiatie naar interesse. In De Sterrebloem is er ook aandacht voor inhoudelijke differentiatie naast tempodifferentiatie. Sommige kinderen krijgen een individueel leertraject. In De Weide is differentiatie structureel ingebouwd door al dan niet verlengde instructie, zelfstandig werk, hoekenwerk en indien nodig materiële ondersteuning. In Serafijn lopen zelfstandig werk en instructie parallel. Gezien hun diverse leefgroeppopulatie reflecteerden de begeleiders nog in onvoldoende mate over niveaudifferentiatie binnen dit leergebied. Een doelgerichte talige of materiële ondersteuning bij bepaalde doelgroepkinderen dringt zich op. In De Buurt zorgt het systeem van teamteaching ervoor dat de leerkrachten de kinderen op hun niveau benaderen. Babbelgroepjes, woordenschatuitbreiding, aandacht voor aangepaste instructietaal en preteaching hebben een functie binnen zorg. Kinderen die een jaartje dubbelen krijgen indien mogelijk een aangepast aanbod.
- De Sterrebloem is **ontwikkelingsgericht** bezig met Nederlands. Het nieuwe deelleerplan taalbeschouwing werd doorgenomen en nu wil men het gebruik van de vrije tekst verder uitdiepen. In De Weide wil het team de klasbibliotheken verder uitbreiden. Dit schooljaar willen de begeleiders zich vooral focussen op de klaswerking en het hanteren van de leerstofpakketten. De Buurt stippelt op een gefaseerde en geconcretiseerde manier een ontwikkelingstraject uit om haar taalbeleidsplan en het leerplan Nederlands verder te integreren binnen de visie van de gehele schoolwerking. Zowel het team van de lagere afdeling in De Muze als in Serafijn heeft nog geen zicht op een ontwikkelingstraject om het leerplan Nederlands planmatig te implementeren.

3.4 Lager onderwijs: wereldoriëntatie

Voldoet niet

Motivering

- De verschillende vestigingsplaatsen kunnen hun gerichtheid op **output**, die aangeeft in welke mate leerlingen leerplandoelen behalen, nog versterken. Dit gebeurt 'gedeeltelijk' door de evaluatie van het projectwerk en de evaluatieverslagen maar is nog onvoldoende breed en doelgericht.
- De mate waarin **garanties** rond het **onderwijsaanbod** zijn ingebouwd, verschillen maar blijven meestal vaak beperkt. Heel wat vestigingsplaatsen overwegen een overstap naar een digitaal bewakingssysteem in de hoop dat dit voldoende zinnig en haalbaar is. De Sterrebloem beschikt reeds over een schooleigen instrument maar dit biedt nog weinig garanties voor een gradueel en evenwichtig aanbod. De Buurt gebruikt een projectschema waarop alle domeinen van WO (wereldoriëntatie) en ook andere leergebieden staan aangegeven. In de jongste leefgroep van de lagere afdeling hanteren de leerkrachten een leefgroepeigen instrument dat na een proces van evalueren en bijsturen de aangereikte leerplandoelen per domein in kaart brengt. Ook in de oudste leefgroep is er een turfsysteem dat overgenomen werd door De Muze en De Sterrebloem om te hanteren in de gehele lagere afdeling. Voor de jongste leefgroepen in deze vestigingsplaatsen is deze aanstiplijst weinig functioneel omdat de leefgroepgerelateerde leerplandoelen ontbreken. De leerkrachten van De Weide kijken geregeld naar de eindtermen en leerplandoelen in afwachting van het digitale bewakingssysteem. Serafijn wil ook haar aanbod bewaken maar dit gebeurt nog niet.
- Serafijn en De Muze pakken het leergebied op een nog intuïtieve wijze aan. Er is nog **onvoldoende zicht** op de structuur, de visie en de doelstellingen van het **leerplan**. Projectwerking als techniek vraagt om verdere uitdieping. Visiewerk en afspraken rond het aanbod en de uitwerking zijn nodig.
- De aanpak van dit leergebied verloopt in alle vestigingsplaatsen **leerlinggericht**. Het zijn de interesses, behoeften en noden van de leerlingen die het uitgangspunt vormen om een project of onderzoek klassikaal of individueel uit te werken.
- De projecten/thema's in de meeste vestigingsplaatsen zijn zo opgebouwd dat een **ervaringsgerichte, werkelijkheidsgerichte en zelfgestuurde aanpak** gegarandeerd is. Het gaat steeds om een geïntegreerde benadering waarbij meerdere leergebieden betrokken zijn. In Serafijn bestaan hiervoor nog groeikansen.
- De **probleem- en procesgerichte projectwerking** in **De Buurt** is het resultaat van jarenlang overdenken en uitproberen. De uitwerking is van een hoog niveau. Enkel de evaluatie kan nog breder en doelgerichter. Zowel de visie als de te ondernemen stappen zijn uitgeschreven. Opvallend zijn onder meer de hoge betrokkenheid en inbreng van ouders en kinderen, het invoegen van een klungelfase, de aansluitende inoefen- en uitbreidingsfase, het functioneel aanwenden van nieuwe of verworven vaardigheden en kennis om tot het gewenste eindproduct te komen... Belangrijk hier is zeker de relatie met de wijk wat leidt tot een hoge betrokkenheid van verschillende actoren. In de jongste leefgroep van de lagere afdeling bekijken de begeleiders wat er leeft in de groep. Wanneer dit niet duidelijk is, komt de leefgroeppop aan te pas die de kinderen uitnodigt om zelf een project in te dienen. Als 'democratische' school gebeurt het kiezen zeer doordacht. De hele groep toetst het project af aan de hand van objectieve projectcriteria. In de oudste leefgroep wordt een onderscheid gemaakt tussen thema's die ontstaan uit goesting, interesse of een ik-/wij-probleem. De projecten worden aangevuld met presentaties rond tijdsperiodes uit de geschiedenis, het dierenrijk, het plantenrijk, de ruimte. De uitwisseling met een school in Wallonië getuigt van een brede en doordachte werking. Zo moeten leerlingen het weerbericht in het Frans presenteren. In beide leefgroepen komt het gebruik van (digitale) hulpmiddelen en bronnen (google earth, kaarten, beamer, ...) aan bod. Door middel

van overgangprojecten proeven leerlingen al eens van de werking van de volgende leefgroep.

- In **Serafijn** vormen onder meer de actuakring en de cultuur-natuurkring een goede aanvulling op de projectmatige werking. In de oudste leefgroep zijn er zowel individuele als groepsprojecten. De leerlingen gebruiken hulpbronnen zoals kaarten en de computer op functionele wijze. Bij het uitwerken van de projecten ontbreekt het nog aan een planmatige en leerplandoelgerichte aanpak.
- **De Sterrebloem** heeft oog voor leerlingeninitiatief door toon- en vertelmomenten, proefjes, ... De kinderen moeten creatief-probleemoplossende vaardigheden inzetten om te komen tot een projectvoorstelling. De Sterrebloem gebruikt enkele bronnenboeken ter ondersteuning. Er gebeuren ook geregeld bezoeken. De open vragen van de leerkrachten stimuleren tot interpreteren en reflecteren. Vermeldenswaard is zeker het project natuur/cultuur waarbij impressies uit de natuur een culturele vormgeving krijgen. Dit geheel kadert binnen een streven naar meer duurzame ontwikkeling.
- **De Weide** maakt gebruik van werkvormen zoals de WO-kring met persoonlijke onderzoeken van kinderen, de nieuwskring en de (klasoverstijgende) projecten. De leerkrachten vullen dit aan met vaste WO-activiteiten. Het team heeft ook systematisch aandacht voor ateliers waarvan het aanbod soms ook gericht is op bepaalde domeinen van dit leergebied. Het gevaar op een te domeinspecifieke werking is reëel. De verschillende stappen in de projectwerking zijn duidelijk. Deze vestigingsplaats nam het stappenplan van De Buurt over. Er ontstaat in samenwerking met de ouders een passend aanbod waarbij kinderen actief kunnen onderzoeken
- In **De Muze** gaat het in de lagere klassen meer om klasprojecten en in de hogere om onderzoekjes. Het eindresultaat wordt aan ouders gepresenteerd. De actua-, praat- en toonronde zijn ook nauw verbonden met wereldoriëntatie. Een meer leerplandoelgerichte aanpak van projectwerking dringt zich op.
- In de verschillende vestigingsplaatsen wenden de begeleiders de **ruimte- en tijds-kaders** functioneel aan vanuit de praatrondes en projecten maar dit aanbod is nog niet volledig. Een kaart van gemeente/stad en omgeving ontbreekt bijvoorbeeld nog vaak in het klasbeeld. Afspraken rond de verticale samenhang zijn wenselijk.
- De **evaluatie en rapportering** blijft beperkt tot een globale appreciatie over de inzet en werkhouding van kinderen en is niet gericht op het beheersingsniveau op vlak van kennis, vaardigheden en attitudes. Een meer leerplandoelgerichte evaluatie biedt nog groeikansen.
- In De Buurt en De Sterrebloem zien we hoe een doordachte **visie** op mens, maatschappij en natuur de uitwerking van dit leergebied voedt. Ook in Serafijn staat het respect voor de natuur voorop.
- De Sterrebloem heeft een **materiaallijst** voor wereldoriëntatie opgesteld.
- Het team van De Muze wil naar de **toekomst** toe werk maken van het afstemmen van tijds- en ruimtekaders en wereldoriëntatie als een prioritair werkpunt opnemen. In De Sterrebloem willen de leerkrachten zich nog meer verdiepen in de mogelijkheden van de computer om op een geïntegreerde manier aan te wenden tijdens de leefgroep- en projectwerking.

4. BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?

Het onderzoek naar de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de geselecteerde procesindicatoren of -variabelen levert het volgende op:

4.1 Personeelsbeheer

4.2 Professionalisering

4.2.1 Aanvangsbegeleiding

4.2.2 Deskundigheidsbevordering

De vaststellingen wijzen op redelijke tot sterke aandacht voor:

- doelgerichtheid
- ondersteuning
- ontwikkeling.

Motivering

- In de meeste vestigingsplaatsen is de **samenhang** tussen zelfanalyse, prioriteitenbepaling en nascholingsplan nog niet grondig uitgewerkt. In De Buurt is deze samenhang het duidelijkst.
- Voor haar behoeftepeiling baseert het team van De Muze zich op een vrij intuïtieve manier vooral op de evaluaties van vorig jaar en individuele noden van leerkrachten. De Sterrebloem gebruikt de zelfevaluaties door leerkrachten. De individuele noden worden op schoolniveau gebracht en bekeken. In De Weide is er enerzijds een enquête afgenomen bij ouders waaruit besluiten zijn getrokken en waarna de school concrete initiatieven nam. Anderzijds werd de informatie uit de functioneringsgesprekken benut om noden op leerkracht- en schoolniveau te detecteren. In Serafijn gebeurde nog geen behoeftepeiling en men wil als startende school inspelen op de noden die zich onderweg stellen. In De Buurt geven zelfevaluaties en evaluaties van ouders en (oud)-leerlingen mee invulling aan de prioriteiten en aan de vormingsavonden.
- De meeste vestigingsplaatsen beschikken over een uitgeschreven **nascholingsbeleid**, maar een planmatige en diepgaande aanpak van prioritaire vernieuwings- en implementatieprocessen met duidelijk vooropgestelde evaluatiecriteria biedt nog kansen. In De Muze en Serafijn is het gevaar reëel dat er te veel prioriteiten en nascholingen zullen uitgewerkt worden ten koste van het implementatieproces. Het aantal mogelijke werkpunten van een (her)startende school zijn immens. Prioriteren is hier van ontzettend groot belang. Op Serafijn na beschikken alle vestigingsplaatsen over een **nascholingsplan**. Het gaat meestal om een oplijsting van externe individuele, groeps- en teamnascholingen. Het concretiseren van dit plan onder de vorm van doelstellingen, acties (toegewezen aan eigenaar en timing) en toetsing zou de doeltreffendheid verder laten toenemen. In De Buurt hanteert het team wel een planmatige aanpak bij het implementeren van een aantal onderwijskundige processen. Er is nog een groeimarge om vooropgestelde actiepunten te koppelen aan een gefaseerd en geconcretiseerd nascholingsplan.
- De verschillende vestigingsplaatsen bieden naast het volgen van nascholingen **aanvullende kansen tot leren**. In alle vestigingsplaatsen (enkel voor Serafijn is dit nog onduidelijk) bevatten de teamsamenkomsten naast een praktisch-organisatorisch ook een pedagogisch-didactisch luik. De verslagen zijn soms schraal op inhoudelijk vlak. In De Muze krijgt ook de vraaggestuurde hulpverlening om occasionele (kindgerichte) problemen aan te pakken hier een plek. De school maakte werk van een onthaalbundel voor nieuwe collega's. Er is een meterschap voorzien voor nieuwe leerkrachten. De

school grijpt kansen om te hospiteren in andere scholen. In Serafijn is er een grote openheid om te hospiteren en ervaringen uit te wisselen met leerkrachten in andere scholen. Ook de leerkrachten in De Weide en De Sterrebloem grijpen deze kansen aan. Voor de startende leerkrachten is in De Weide ondersteuning voorzien onder de vorm van meterschap en een werk- en infomap. De Sterrebloem organiseert denkdagen met het team tijdens de vakanties. De kwaliteit van de inhoudelijke uitwerking van thema's valt hierbij op. In De Buurt gebeurt de ondersteuning van nieuwe leerkrachten op een natuurlijke wijze door de collega's die dezelfde leefgroep begeleiden. Het team organiseert systematisch een reeks vormingsmomenten die naast het bevorderen van groepscohesie, ook gericht zijn op een kwaliteitsvolle invulling. Telkens een ander teamlid bereidt afwisselend de teamsamenkomsten voor.

- Zowel in De Sterrebloem als in De Buurt vormen thema-avonden niet alleen een verrijking voor de ouders, maar ook voor het team zelf.
- Deze vestigingsplaatsen zijn het meest uitgewerkt op vlak van **leren van elkaar**. Dit vraagt immers een methodische en doordachte aanpak.
- De teamleden in Serafijn en De Muze willen eerst investeren in het **goed laten draaien van de klassen**.
- Het uitvoeren van **gerichte druk, opvolging en coaching** van het individuele pedagogisch-didactisch handelen van leerkrachten krijgt doorgaans minder aandacht.
- In sommige vestigingsplaatsen kan de omvang van de orthotheek nog verder uitbreiden. Het ruime en gestructureerde archief in De Buurt biedt een meerwaarde voor de organisatie binnen de school.
- De **scholengemeenschap** organiseert ondersteuning voor nieuwe en beginnende coördinatoren en de pedagogische **begeleiding** van de onderwijskoepel organiseert vormingsdagen voor beginnende leerkrachten.

4.3 Materieel beheer

4.4 Welzijn

4.5 Curriculum

4.6 Begeleiding

4.6.1 *Afstemming tussen school en CLB of andere partners*

4.6.2 *Leerbegeleiding*

De vaststellingen wijzen op redelijke tot sterke aandacht voor:

- doelgerichtheid
- ondersteuning
- ontwikkeling.

Motivering

- In alle vestigingsplaatsen is er aandacht voor **welbevinden en betrokkenheid** van kinderen. Het expliciet stimuleren van het 'bekwaamheidsgevoel' valt op in De Sterrebloem en De Buurt.
- De ruimte voor en de graad van **leerling- en ouderparticipatie** is bovengemiddeld. Beide groepen zijn vertegenwoordigd in tal van overlegorganen.
- De aandacht voor **sociale vaardigheden** en **leren leren** is een sterk punt. Leren leren komt aan bod in de vele planningsmomenten (projectwerk, zelfstandig werk, vrije werktijd, huistaak, ...) en sociale vaardigheden in de verschillende overlegmomenten

(parlement, klasraad, ...). In Serafijn biedt een doelgerichte leerkrachtondersteuning bij het verwerven van deze vaardigheden en attitudes nog aandacht.

- **Mediatie** komt sterk aan bod in De Sterrebloem en De Buurt. Hier werken de begeleiders aan de mediaticriteria, de cognitieve functies bij informatieverwerving en met de IVP-materialen.
- In functie van het realiseren van een brede ontwikkeling is het belangrijk dat in verschillende vestigingsplaatsen ook inzake **lichamelijke opvoeding** grondig wordt nagedacht over het aanbod, de tijdinvestering, de materiële voorzieningen en de infrastructuur.
- Het **lokale gebruik in Serafijn** kan optimaler ten aanzien van effectief onderwijs.
- In een aantal vestigingsplaatsen is er expliciete aandacht voor de **overgang naar het secundair onderwijs**. In De Sterrebloem gaan de leerlingen een of twee dagen bijwonen in een secundaire school in kader van een overgangsproject. In De Buurt is er expliciete aandacht voor leren leren en leren studeren (via het huiswerkbeleid bijvoorbeeld) naast het informeren van ouders en leerlingen rond het aanbod in het secundair onderwijs. De school brengt de ouders en kinderen in contact met de scholen die hun voorkeur genieten en geven hen de kans om gedurende een dag hiermee kennis te maken. Het team schenkt ook veel aandacht om de overstap binnen en tussen de leefgroepen zelf te vereenvoudigen door het organiseren van overgangprojecten.
- Elk teamlid in De Buurt engageert zich om **huisbezoeken** af te leggen, niet alleen om de kleuterparticipatie en de communicatie met ouders te bevorderen, maar ook om een brede kijk te krijgen op het kind zelf. De wijze waarop deze school zowel de ouders als heel **de wijk** betreft ten dienste van optimale ontplooiingskansen van de kinderen is een voorbeeld van goede praktijk
- In De Muze en in Serafijn is de visie op binnenklas**differentiatie** op maat van het kind voor verbetering vatbaar. De **diversiteit** binnen de **schoolpopulatie in Serafijn** mag de draagkracht van de leerkrachten niet overschrijden. In alle vestigingsplaatsen zien we wel een differentiatie op basis van de dagdagelijkse werking. Instructiemomenten, inoefenmomenten en/of speelsere verwerkingen onder de vorm van hoekenwerk zorgen voor een niveaudifferentiatie op niveau van de leeftijd. Tempodifferentiatie overheerst tijdens vormen van zelfstandig werk/contractwerk en niveaudifferentiatie komt verhoudingsgewijs minder voor. In De Sterrebloem is differentiatie ingebouwd in het weekrooster. De leerkrachten zijn dan twee momenten instructievrij voor extra-ondersteuning. Ook de begeleiders in de lagere afdeling van De Weide hebben een apart blok rond zorg/remediëring ingeroosterd in het weekschema.
- De **zorgcoördinator van De Buurt** leidt de vergaderingen met betrekking tot zorg en geeft ondersteuning in de vierde leefgroep. Een tweede begeleider geeft ondersteuning in de derde leefgroep en een derde collega doet dit voor de kleutergroepen. De zorgcoördinator probeert de verschillende zorgprojecten met elkaar te verbinden en heeft hierbij oog voor de kansengroepen. Zij gaat heel zorgzaam om met dit thema: het goede behoudend en de vormingsmomenten benuttend om verder te evolueren. Recente visies rond zorg komen stevast aan bod. Het vormt nog een aandachtspunt voor de overige vestigingsplaatsen om te reflecteren over de wijze waarop hun zorgcoördinator zijn of haar taak zo efficiënt mogelijk kan invullen binnen het beperkt aantal zorguren.
- De **brugfiguur van De Buurt** werkt vooral rond ouderbetrokkenheid/-participatie en het project 'de brede school'. Zij heeft een kwaliteitsvol uitgeschreven actieplan met haalbare doelen én evaluatiecriteria. De brugfiguur erkent de ouders in hun opvoedingsrol en probeert hen actiever te betrekken bij het schoolleven. Zij gaat op zoek naar het verhogen van de participatiegraad. Ook de wijk wordt hier als hefboom meegenomen. Zij richt zich nu vooral op het aantrekken van meertalige ouders, in het bijzonder de papa's. Zij is eveneens **zorg+leerkracht** in De Buurt. Ook voor dit project ontwikkelde ze een eigen actieplan waarbij zij vooral werkt met de ouders om de kleuters optimale ontwikkelingskansen te geven. Het sensibiliseren en informeren van

ouders gebeurt schoolspecifiek maar ook school- en netoverstijgend. Naschoolse activiteiten worden gepromoot binnen en buiten de school. Ouders komen ook binnen de schoolmuren om bijvoorbeeld met de kinderen in de klas te spelen. Indien kleuters niet naar school komen, komt er snel een reactie van de school.

- Het project **Brede School** wil vooral een positief beeld brengen van de school in de wijk. De bedoeling is om ouders, kinderen en buurtbewoners naar school te krijgen en activiteiten op te zetten die de sociale cohesie versterken. De leerkrachten werken dan ook volop 'in' de wijk.
- De Buurt heeft een **GOK-plan** dat zich richt op de thema's 'preventie en remediëring' en 'taalvaardigheid' waarbij doelstellingen staan uitgeschreven op leerlingen-, leerkrachten- en schoolniveau. Dit plan is zeer concreet uitgeschreven. Het selectief aanduiden van de nieuwe acties die de leerkracht in zijn praktijk op het oog dient te houden, kan het plan levendiger houden. Dankzij de **GOK-uren** kunnen de kinderen in De Buurt doelgericht opgesplitst worden, bijvoorbeeld om een 'babbelgroepje' te vormen. Op deze wijze gebeurt een preventieve aanpak door bijvoorbeeld preteaching. De begeleiders gaan de leerlingen bij momenten doelbewust groeperen om de **diversiteit** positief te benutten vooral bij kinderen met leerproblemen of anderstaligen.
- Verschillende vestigingsplaatsen maken werk van de implementatie van het **handelingsgericht werken**. De ongelijke mate van implementatie op dit vlak maakt uitwisseling overheen de vestigingsplaatsen zinvol. Het handelingsplan in De Buurt is een voorbeeld van goede praktijk: de uitgangspunten van het handelingsgericht werken zijn op een functionele wijze in het document opgenomen en garanderen een positieve en efficiënte aanpak.
- De mate waarin de vestigingsplaatsen over een **doordachte, voldragen en toegepaste zorgvisie** beschikken, is sterk verschillend. De Buurt heeft ongetwijfeld het grootste aantal visieteksten en werkteksten rond zorg zoals visie op huiswerk, visie op gelijke onderwijskansen, visie op zorg gelinkt aan het handelingsgericht werken, een schooleigen zorgcontinuüm, een stappenplan rond zorg van signaleren tot en met doorverwijzen, ... Ondanks de aandacht hiervoor op teamsamenkomsten zijn niet alle leerkrachten zich even bewust van de inhoud ervan. Momenteel onderneemt de zorgcoördinator stappen om het handelingsgericht werken (HGW) verder te implementeren onder meer door documenten rond zorg af te stemmen op de uitgangspunten hiervan. Toch schenkt deze vestigingplaats al aandacht aan de concrete hulpvraag van het kind met een duidelijke zorgtaak voor elke kindbetrokkene. De doelgerichte evaluatie van de ondernomen acties vormt het uitgangspunt om de verdere aanpak te borgen of bij te sturen. De Sterrebloem heeft een eigen visie op zorg waarin een aantal principes maar ook inspanningen op school-, klas- en kindniveau zijn weergegeven. Er is ook een overzichtelijk zorgtraject voor de leerling uitgeschreven met terugkoppeling naar team en ouders. De Muze en De Weide kunnen rond dit thema nog grondiger visiewerk verrichten. De reeds aanwezige documenten vormen een basis om een meer handelingsgerichte werking verder uit te werken. Serafijn beschikt over een aantal overgenomen teksten en staat nog aan het begin van een ontwikkelingstraject om met het hele team een gezamenlijk gedragen schooleigen zorgvisie uit te werken en die ook naar de praktijk te vertalen.
- De meeste vestigingsplaatsen hebben reeds nagedacht over het **in kaart brengen en opvolgen van prestaties en vorderingen** van kinderen. Dit gebeurt meestal onder de vorm van een kindvolgsysteem of een evaluatieverslag dat de leerkrachten twee keer per jaar invullen. Het gebruik van kwantitatieve gegevens geeft aanleiding tot snel en gepast interveniëren. Ze vormen vaak het uitgangspunt bij kindbesprekingen. In alle vestigingsplaatsen kan het gebruik van diezelfde gegevens op groeps- en schoolniveau beter om het effect van onderwijskundige processen al dan niet op lange termijn in kaart te brengen. In De Buurt is het traject van kinderen met een zorgvraag makkelijk opvolgbaar. De evaluatierapporten op niveau van de kleuterschool hebben een verschillende structuur. Er wordt een model gehanteerd die de interacties tussen personen zichtbaar maakt. Dit model is zichtbaar in de rapportering van de kleuters en wordt soms intentioneel aangeleerd en gebruikt maar daar zit geen doorgaande lijn in.

Sommige vestigingsplaatsen nemen ook een sociogram af. Losse en/of doelgerichte observaties komen niet zo vaak voor in de kleuterklassen. Dit is wel het geval voor De Weide en Serafijn. In de lagere afdeling van De Weide valt de toegenomen aandacht voor evaluatiegegevens te waarderen. De school heeft een beter zicht op de evoluties en grijpt efficiënt in. In de kleuterafdeling van deze vestigingsplaats volgen de kleuteronderwijzers de evolutie van de kleuters goed op. Doorheen de leeftijden verschuift het accent van welbevinden over betrokkenheid naar competenties/schoolrijpheid. De kleuterleidsters zoeken de zone van naaste ontwikkeling op en hebben zowel oog voor individuele als groepsuitval. In De Muze ontbraken cijfermatige gegevens maar de coördinator zal hier werk van maken. Het is van belang dat ook Serafijn zich over dit thema bezint.

- In De Sterrebloem worden **zij-instromers** goed opgevangen en geïntegreerd in de leefgroep.

4.7 Evaluatie

5. ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL

Het onderzoek naar het algemeen beleid van de school levert volgende vaststellingen op:

- In alle vestigingsplaatsen is **de betrokkenheid van ouders** bij het beleid veel groter in vergelijking tot de meeste andere scholen. Zij zijn in de beleidsvoerende organen vertegenwoordigd en hebben er inspraak. De meeste schoolteams hanteren een duidelijk organogram om de taakafbakening van alle schoolbetrokkenen duidelijk te stellen.
- Er zijn functieomschrijvingen en er is een systeem van **functionerings- en evaluatiegesprekken** uitgewerkt onder meer dankzij de ondersteuning vanuit de scholengemeenschap. In vele gevallen heeft de eerste evaluator, vaak een persoon extern aan de vestigingsplaats, een beperkt zicht op de praktijk van de geëvalueerde. Tot op heden mondt het huidige systeem nog zelden uit in concrete, opvolgbare afspraken.
- Het schoolteam van De Buurt ontwikkelde binnen haar gezamenlijk gedragen schoolvisie een sterk en haalbaar **taalbeleidsplan**. De doelgerichte initiatieven ondersteunen structureel het 'taalvaardigheidsonderwijs' binnen deze schoolspecifieke context. De school slaagt erin om met een cyclisch zelfevaluatieproces de effecten van de geplande acties in kaart te brengen, te analyseren en eventueel op een gefaseerde manier bij te sturen.
- In de meeste vestigingsplaatsen is er groeiruimte richting een meer **gestructureerde en systematische aanpak van gekozen prioriteiten**. Positief hierbij is dat de vernieuwingen meestal starten vanuit de basis.
- Elke school beschikt over een eigen **visie**. De wijze waarop het gehele team in De Buurt werkt aan de **visieontwikkeling** is een voorbeeld van goede praktijk. Door een jarenlang rijpings- en bevrachingsproces bestaat er een 'levendig' document waarvan alle schoolbetrokkenen zijn doordrongen. Door deze schooleigen visietekst te confronteren met kritische tegenstemmen heeft het team oog voor een blijvende actualisatie hiervan. Ook in De Sterrebloem investeerden de teamleden sterk in het uitwerken van een gezamenlijk gedragen visie die de ziel van de school vormt. In De Weide heeft de gehele schoolgemeenschap jarenlang gewerkt aan een visietekst, maar sommige teamleden zijn van oordeel dat er nog een groeimarge is om de diepgang ervan verder uit te werken naast de omschrijving van een aantal belangrijke technieken. Dit is zeker ook van toepassing op Serafin. De visie is hier nog beperkt doorleefd. Ook De Muze beschikt over een schooleigen visie, maar er zijn nog groeikansen om de 'Freinetgedachte' in bepaalde klassen naar de praktijk te vertalen.
- In **De Muze** is er een nieuwe coördinator aangesteld. Zij is aanspreekpunt voor ouders, collega's, Raad van Bestuur, ... Gezien het beperkt aantal coördinatie-uren ijvert zij voor een gedeeld leiderschap. Ook haar rol van zorgcoördinator ziet zij als deel van haar takenpakket om de zorgwerking te structureren en het proces beter te kunnen opvolgen. Als nieuwe coördinator krijgt de draagkracht van het team haar volle aandacht. Gezien haar ervaring in het (kleuter)onderwijs zal ze de kleuterschoolwerking opvolgen. Met het oog op schoolontwikkeling zal zij lessen bijwonen en bespreken. Om de school verder te laten uitgroeien tot een Freinetschool wil ze enerzijds de competenties binnen de school benutten en anderzijds ook andere Freinetscholen betrekken om de eigen visie uit te diepen en de werking te optimaliseren. Deze vestigingsplaats beschikt nog over een beperkt aantal outputresultaten, waardoor het analyseren van deze gegevens om een structureel onderdeel of de gehele schoolwerking in vraag te stellen en bij te sturen nog niet tot de schoolcultuur behoort. Momenteel heeft het team nog in beperkte mate zicht op een gefaseerd en geconcretiseerd ontwikkelingstraject van **prioritaire schoolvernieuwingprocessen**.
- In **De Sterrebloem** is sprake van een zelfregulerend team. De coördinator is de spilfiguur van het intern leiderschap. De teamleden respecteren en waarderen in ruime

mate haar aanpak. Beslissingen worden democratisch genomen maar indien nodig hakt zij de knopen door. Zij heeft veel kennis en kunde inzake het omgaan met mensen en groepen. Hierdoor verlopen beslissings- en leerprocessen binnen het team participatief en kwaliteitsvol. In deze 'jonge' school is reeds een beginnende cultuur van zelfevaluatie aanwezig.

- In **De Weide** is sinds vorig schooljaar een nieuwe coördinator werkzaam. Op deze korte periode is hij erin geslaagd om een positieve ommekeer te realiseren. In functie van het schoolontwikkelingsproces streeft hij ernaar om zo veel mogelijk outputgegevens zowel op klas- als schoolniveau te verzamelen. Zonder hierin autoritair te zijn, brengt hij veranderingsprocessen op gang. Beslissingen worden immers zoveel mogelijk op groepsniveau genomen. Hij draagt zorg voor personen en de organisatie als geheel en stimuleert het leren van andere scholen. Zijn rol binnen de evaluatie van personeelsleden verdient verder onderzoek.
- **Serafijn** is een startende school met een nieuwe coördinator. Met een open blik en met enthousiasme investeert hij eerst en vooral in de zorg voor collega's, ouders en kinderen. Hij wil dat de klassen op een kwaliteitsvolle manier draaien om dan geleidelijk te werken aan verdere optimalisering. Deze vestigingsplaats heeft nog geen zicht op prioritaire werkpunten en op de verschillende stappen binnen het schoolinnovatieproces. Ouders hebben een zeer ruime inspraak tot op niveau van de pedagogisch-didactische werking. Een verhoogde betrokkenheid en participatie van het leerkrachtenteam met betrekking tot beleidsteksten is een blijvend aandachtspunt.
- In **De Buurt** is er eveneens sprake van een zelfregulerend team. De sterktes binnenin het team worden gebruikt zodat rond bepaalde thema's als zorg of muzisch werken er collega's een trekkersrol opnemen. Het is ook de organisatievorm (teamteaching) die voor heel wat overleg zorgt. Er zijn verschillende personen die afwisselend de teamsamenkomsten voorbereiden en voorzitten. De coördinator verzet veel werk achter de schermen. Zij geeft impulsen, levert materiaal aan en is vooral een voorbeeld op vlak van archivering. Zelden zijn er op scholen zoveel sporen van de historiek van het pedagogisch traject dat een school doorlopen heeft terug te vinden. In deze school is dan ook een sterke cultuur van zelfevaluatie aanwezig. Verschillende aspecten van de schoolwerking komen hierbij aan bod. De school trekt hieruit de nodige conclusies en stuurt de werking waar nodig bij.

6. STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL

6.1 Wat doet de school goed?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden:

- De kleuters krijgen vele en rijke talige ervaringskansen doorheen het dagverloop.
- De begeleiders van de kleuterafdelingen hebben veel aandacht voor visuele representaties van de werkelijkheid.
- De gebruikte methodieken garanderen een actieve, zelfgestuurde, ervarings- en realiteitsgerichte aanpak van het leergebied wereldoriëntatie.
- De begeleiders kiezen voor een geïntegreerde benadering waardoor verschillende leergebieden op een natuurlijke wijze op elkaar betrokken worden.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen:

- Het informele, vraaggestuurde leren krijgt veel kansen door de vele overlegmomenten en de samenwerking binnen de teams.
- De schooloverstijgende initiatieven om de competenties van collega's in te zetten overheen de verschillende vestigingsplaatsen verdient waardering.
- De aandacht voor het welzijn van alle betrokken participanten is groot.
- De leerlingen- en ouderparticipatie is grondig in de klas- en schoolwerking verankerd.

Wat betreft het algemeen beleid:

- De meeste vestigingsplaatsen beschikken over een coördinator met een ruime bagage aan strategische en pedagogische inzichten en vaardigheden.

6.2 Wat kan de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden:

- De begeleiders kunnen nog meer intentionele aandacht besteden aan ontluikende geletterdheid.
- De kloof tussen de schools-technische en natuurlijke benadering van het taalonderwijs kan in verschillende vestigingsplaatsen verkleind worden.
- De (leerplandoelgerichte) evaluatie en rapportering van het leergebied wereldoriëntatie kan een betere uitwerking krijgen.
- De afstemming en aanwezigheid van tijds- en ruimtekaders kan verbeteren.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen:

- De verbondenheid tussen een brede zelfevaluatie, een prioriteitsbepaling en een gefaseerd en geconcretiseerd nascholingsplan kan beter.
- Het leren van elkaar door het invoeren van geschikte methodieken kan in een aantal vestigingsplaatsen georganiseerd worden.
- De resultaten op gestandaardiseerde toetsen kunnen beter renderen op groeps- en schoolniveau.

- In de meeste vestigingsplaatsen kan de specifieke zorgvraag van het kind verfijnd worden om de zorgtaak van elke kindbetrokkene te concretiseren en hierover te reflecteren.

Wat betreft het algemeen beleid:

- De nieuwe coördinatoren kunnen nog groeien inzake strategisch omgaan met onderwijsvernieuwingen.
- De evaluatieprocedure binnen de school kan verder verfijnd worden.
- De meeste vestigingsplaatsen kunnen gekozen prioriteiten meer systematisch aanpakken zonder dat dit ten koste gaat van de organische groei.

6.3 Wat moet de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden:

- De kleuterafdeling van De Muze moet het leerplan wereldoriëntatie gebruiken als referentiekader voor de klaspraktijk.
- De lagere afdeling van Serafijn en De Muze moeten het leerplan wereldoriëntatie beter toepassen bij het bewaken van het klasaanbod.

7. ADVIES

In uitvoering van het Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies voor erkenning

BEPERKT GUNSTIG

Kleuteronderwijs

omwille van onvoldoende nastreven van de ontwikkelingsdoelen voor wereldoriëntatie
--

Lager onderwijs

omwille van onvoldoende bereiken van de leergebiedgebonden eindtermen of nastreven van de attitudinale eindtermen voor wereldoriëntatie

8. REGELING VOOR HET VERVOLG

Het bestuur van de instelling moet **vanaf 1 oktober 2014** kunnen aantonen dat de tekorten met een beperkt gunstig in voldoende mate werden geremedieerd.

Namens het inspectieteam, de inspecteur-verslaggever

Jan Devos

Datum van verzending aan de directie en het bestuur van de instelling:

Voor kennisname
Het bestuur of zijn gemandateerde

Naam: